

УДК 796.51

ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Ковач Шандор Арпадович

м.Ужгород

Дудіцька Світлана Петрівна

м.Чернівці

Мадяр-Фазекаш Емілія Олександрівна

м.Ужгород

У статті розглянуто й охарактеризовано питання планування та організації роботи з дитячого туризму в умовах сучасного дошкільного закладу. Авторами проаналізовано досвід буковинських фахівців-дошкільників з організації туристично-краєзнавчої роботи, запропоновано практичні розробки й матеріали щодо організації туристичного походу, виокремлено етапи підготовки до туристичної діяльності з сторони педагогічного колективу, визначені напрямки співпраці педагогів-дошкільників та викладачів ВНЗ.

Ключові слова: пішохідні прогулянки, дитячий туризм, вміння й навички, маршрут, етапи.

Формування, зміцнення та відновлення здоров'я підростаючого покоління, збереження майбутнього нації – одне з основних завдань держави. Особливо актуальним воно є щодо дітей дошкільного віку, оскільки негативний екологічний вплив навколишнього середовища, неефективність системи охорони здоров'я, зниження життєвого рівня переважної більшості родин призвели до погіршення здоров'я людей від самого народження.

Сьогодні як ніколи гостро стоїть проблема переорієнтування змісту освіти в бік оздоровлення та рекреації дітей, створення умов для повноцінного, всебічного розвитку особистості. Сприяти розв'язанню цієї проблеми на рівні дошкільних навчальних закладів може раціональна організація системи фізичного виховання, в тому числі використання дитячого туризму так раєзнавства.

Умови впровадження фізичної культури в навчально-виховний процес дошкільної установи аналізували С.Лайзане, О.Вікулов, І.Бутін, М.Єфименко, проблемою перспективного планування займалися Е.Вільчковський, Л.Пензулаєва та інші.

Питання туристичної діяльності в дитячих дошкільних закладах проаналізовані Т.Дмитренко, Н.Пангелова, Д.Мазоха; дитячий туризм як суспільне явище розглядав Ю.Кан, аспекти оптимізації рухової активності дітей старшого дошкільного віку в процесі туристсько-краєзнавчої діяльності – Т.Круцевич. Практичні рекомендації щодо планування, організації та проведення прогулянок, піших переходів та тривалих походів надали в своїх дослідженнях О.Вілігорський, А.Медвідь, О.Цибанюк [2; 3; 4].

Метою дослідження визначаємо аналіз планування і організації туристичної діяльності в умовах дошкільної установи, а також висвітлення аспектів туристично-краєзнавчої програми, що опрацьовується на даному етапі педагогічними колективами ДНЗ закарпатського регіону.

Отже, завдання даного дослідження полягає у вивченні і теоретичному обґрунтуванні умов та аспектів планування та організації туристичної діяльності дошкільнят.

Туризм як нетрадиційна форма відпочинку та оздоровлення формування життєвої компетентності набув сьогодні великого поширення. Пішохідні прогулянки та екскурсії за межі дитячої установи представляють собою вид дитячого туризму. У походах та переходах, як правило, комплексно реалізуються екологічні, краєзнавчі, тренувальні, оздоровчі та власне туристичні завдання.

Завдання оздоровлення в туристичних походах

розв'язуються через правильну побудову розпорядку дня, раціонально організоване проходження маршруту з дотриманням оптимального чергування фізичного навантаження та активного відпочинку, доцільне використання впливу природних чинників на всі системи організму, дотримання правил особистої та громадської гігієни.

Дитячий туризм дає змогу не тільки коригувати розвиток рухової сфери дошкільнят, а й формувати їхні особистісні якості, зокрема сприяє формуванню здатності прогнозувати результати власної діяльності та поведінки, створює умови для розвитку прагнення пізнати навколишній світ, самих себе, свої можливості. Таким чином, туризм як форма роботи складається з трьох важливих аспектів: оздоровчого, виховного й пізнавального.

Виокремлюємо такі форми і види туристичної діяльності, як пішохідні переходи, прогулянки-походи, екскурсії, цільові прогулянки, походи вихідного дня разом з батьками тощо. Під час яких діти ознайомлюються з правилами поведінки у природі, на маршруті, набувають початкових навичок орієнтування на місцевості, опановують основні елементи техніки туризму, освоюють основи топографії (план, карта місцевості, вивчають умовні знаки на карті, складають план спортзали, групової кімнати, території дошкільного навчального закладу тощо, беруть участь в іграх-пошуках, де необхідне вміння читати і креслити плани та карти місцевості).

Т.Андрущенко у своєму дослідженні визначає два етапи організації та проведення туристичних походів і свят. Етап 1 (підготовчий) – під час якого з дітьми проводять попередні бесіди, заняття, розробку маршрутів для кожної групи та інше. Етап 2 (основний) – організація і проведення свята з участю казкових персонажів, з використанням ігрових атрибутів [1, с.24-25].

Викладач кафедри фізичної культури і спорту Чернівецького національного університету ім.Ю.Федьковича О.Цибанюк, що працює фізінструктором в одному із дитячих садків Буковини наголошує на виокремленні більшої кількості етапів, враховуючи мету кожного.

Аналізуючи завдання першого, підготовчого, етапу фахівець наголошує на деталізованому плануванні та розробці маршруту для кожної вікової категорії; у визначенні вимог до одягу та взуття, туристського спорядження та фізкультурного обладнання, враховуючи пору року.

Другим етапом, автор визначає т.з. організаційний, який включає в себе проведення попередніх бесід з батьками і дошкільнятами, різноманітних конкурсів малюнків на туристську тематику, краєзнавчих занять, екологічних проєктів.

Необхідною і важливою рисою туристично-краєзнавчої роботи колективу закладу ми називаємо тісну співпрацю педагогів-дошкільників із викладачами факультету фізичної культури та здоров'я людини.

Основний етап – це, власне, етап проведення туристичного походу, результат та ефективність якого залежить від двох попередніх. І наступний, підсумковий, це етап презентації заходу малюнкам, батькам, колегам, оформлення стендів і стінгазет тощо.

Програма походу, як правило, включає: виконання різноманітних завдань по дорозі; подолання смуги перешкод; роз-

гортання та згортання біваку; театралізовані ігри, співи, хоро-води; туристичний обід; відпочинок; різноманітні конкурси та змагання тощо.

Відомо, що одноманітні тренування з будь-якого виду спорту призводять до швидкої фізичної і психічної втоми спортсменів. Туризм є однією з найбільш ефективних форм організації оздоровлення і фізичного виховання саме завдяки різноманітності походів, змагань, зльотів, позитивному емоційному сприйняттю природи на маршрутах. Спеціальні вправи допомагають відпрацювати технічні й тактичні прийоми, розвинути необхідні фізичні якості в невимушеній обстановці [4, с.24-25].

В аспекті системи фізичного виховання дошкільнят, за вищевизначеними етапами, педагогічним колективом ДНЗ №48 м.Чернівці спільно з викладачами кафедри фізичного виховання та спорту Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича розроблено програму по туризму „За здоров'ям з рюкзаком“.

Необхідні в туристичному поході вміння й навички установки біваку, складання рюкзака, розкладання багаття, пересування на місцевості, подолання перешкод, надання першої медичної допомоги, педагоги закладу пропонують набувати в умовах занять з фізичного виховання і розвагах в спортивному залі і просто неба. Запропонований перелік деяких заходів даної програми протягом навчального року. Наприклад, вересень: „Посвята в туристи“, „Подорож в казковий ліс“, ігри туристичної спрямованості тощо [7, с.169-175].

У вересні визначається Міжнародний день туризму, необхідно і важливо присвятити низку заходів цій даті.

Педагоги-дошкільники Закарпаття, ознайомившись із практичними розробками даної програми та врахувавши умови регіону і широку зацікавленість колективів установ, батьків і фахівців з фізичного виховання, вирішили розробити власну регіональну програму за даною тематикою.

Спеціалісти-практики наголошують на необхідній співпраці всіх педагогів-освітян та виокремлюють важливу роль вихователів дошкільних закладів, адже такі види як екологічні брейи-ринги, бінарні заняття, тематичні прогулянки, екскурсії, розваги, ігри туристичної спрямованості під час щоденних прогулянок вимагають рівня підготовленості. Саме ця тема стала провідною для методичного об'єднання педагогів-дошкільників. Адже відповідні знання необхідно отримувати всім педагогам садка, починаючи з завідуючих.

Весняний період (квітень-травень) в дошкільній установі

пов'язаний із великою кількістю заходів: музичних свят („Мамин день“, „Великдень“ „Випускний“), розваг, різних форм звіту музичних керівників, тестування підготовленості 6-их дітей до школи, насамперед, фізичного.

А також підсумкових засідань методичних об'єднань, проведення спортивних свят „Перші кроки“ тощо. Тому планування на вище означений період включає в себе „День здоров'я“ та ігри туристичної спрямованості на прогулянках та заняттях з фізичного виховання.

Звичайно, краєзнавча робота є невід'ємною частиною такої діяльності, проте заході цього напрямку знаходяться в стані розробки, опису та опрацювання.

Цікавою ідеєю буковинців визначаємо створення краєзнавчих маршрутів по м. Чернівці для певних вікових категорій із створення станцій-зупинок із цікавою і головне простою інформацією, щоб кожний малюк міг провести по маршруту своїх батьків і стати екскурсоводом по рідному місту. Згодом створені маршрути повинні будуть нанесені на мапу міста і шляхом оприлюднення на творчих звітах, впроваджені в роботу дитячих садків.

Умови проведення кожного заходу викладені в „Положенні про організацію та проведення туристичного свята (походу)“. До організації та проведення туристичних походів і свят необхідно залучати батьків, фахівців туристичних клубів, вчителів ЗОШ, викладачів з фізичного виховання тощо.

Дитячий туризм – не лише надійний засіб фізичного розвитку й оздоровлення дошкільнят, а й у поєднанні з краєзнавством – чудова можливість для закріплення знань про історію та природні особливості місцевості, проведення природоохоронної роботи. Рекомендуємо проводити екскурсії та цільові прогулянки за відповідною тематикою: воєнно-історичною, краєзнавчою, природознавчою, мистецькою тощо.

Отже, туристично-краєзнавча діяльність у дошкільних навчальних закладах – не тільки цікава форма організації дозвілля дітей, а й ефективний засіб розв'язання фізкультурно-оздоровчих, природоохоронних, пізнавальних та екологічних завдань виховання. Піші переходи з дітьми віком 5-6 років необхідно проводити на відстань 3-4,5 км, тривалістю одна година. У перспективі вважаємо за доцільне проаналізувати багатий історичний досвід регіону щодо проведення туристично-краєзнавчої роботи із дошкільнятами та школярами з метою впровадження в роботу сучасних освітніх закладів.

Література і джерела

- Андрущенко Т. Туризм – нетрадиційна форма оздоровлення / Тетяна Андрущенко // Дошкільне виховання, 2007. – № 7. – С. 19-20.
- Вілігорський О. Аспекти планування та організації туристичної діяльності дошкільника в умовах сучасного закладу освіти / О.М.Вілігорський// Вісник державного педагогічного університету. – Чернівці, 2009. – Вип. 64. – С.111-113
- Круцевич Т.Ю. Оптимізація рухової активності дітей старшого дошкільного віку в процесі туристсько-краєзнавчої діяльності / Т.Ю.Круцевич// Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди.– Переяслав-Хмельницький, ПП «СКД», 2008. – С.88-90
- Медвідь А. Рухова активність дошкільнят: шляхи оптимізації в процесі туристичної діяльності / А.М.Медвідь// Вісник державного педагогічного університету. – Чернівці, 2009. – Вип. 64. – С.482-484
- Пангелова Н.С. Фізична підготовка дітей старшого дошкільного віку в процесі занять з елементами туризму / Н.С.Пангелова, Д.С.Мазоха// Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди.–Переяслав-Хмельницький, ПП «СКД», 2008. – С. 98-100.
- Проблеми совершенствования физического воспитания дошкольников: [под ред. Бондаревского Е.Я.]– М., 1988. – 213 с.
- Цибанюк О. Планування та організація туристичної діяльності дошкільника в умовах сучасного закладу освіти / Олександра Олександрівна Цибанюк// Вісник Чернівецького національного університету ім.Ю.Федьковича: педагогіка та психологія. – Чернівці, 2009. – Вип. 452. – С.169-175

В статтє рассмотрены вопросы планирования и организация работы детского туризма в условиях современного дошкольного учреждения. Авторами проанализирован опыт буковинских специалистов по организации туристическо-краеведческой работе, предложены практические разработки и материалы по организации туристического похода, выделены этапы подготовки к туристической деятельности со стороны педагогического коллектива определены направления сотрудничества педагогов дошкольных учреждений и преподавателей ВУЗ.

Ключевые слова: пешеходные прогулки, детский туризм, умения и навыки, маршрут, этап.

In article the issues of planning and the organization of children's tourism in modern children's establishment is considered and characterized. The author offers practical development and materials, stages of preparation of pedagogical collective to tourist activity are allocated, directions of cooperation of teachers – preschool children and teachers high school are determined.

Key words: foot walks, children's tourism, skills, a route, stages.